

Eric-Emmanuel Schmitt

Milarepa

Totul a început cu un vis...

Munți înalți... O clădire așezată pe stânci, o clădire roșie, de un roșu stins, un roșu ca al soarelui în amurg; mai jos, hoituri de câini care putrezeau acoperite de un noian de muște... Vântul îmi încovoia spinarea. În vis, stăteam în picioare, dar aveam impresia că mă aflu foarte sus, mai sus decât mine însumi, deasupra unui trup destul de delicat, uscat ca o aripă de fluture.

Era trupul meu și totuși nu era al meu. Prin sânge îmi circula o neseacă ură, ce mă împingea din urmă să caut pe poteci un om pe care voiam să-l ucid cu bâta; ura era atât de puternică – un lapte negru clocotitor – încât până la urmă a dat pe dinafară și m-a trezit.

M-am regăsit eu cu mine însumi, doar cu mine, în așternuturile mele obișnuite, în camera mea din Montmartre, sub un cer parizian.

Visul m-a amuzat.

Numai că visul s-a întors.

De unde vin oare visele?

Și pentru ce se năpustea acesta asupra mea?

Noapte de noapte mă pomeneam bătând lungile drumuri pietroase cu răzbunarea aceea ascunsă în suflete. Și mereu aceleași hoituri de câini și bâta din mâna mea care-l căuta pe omul pe care trebuia să-l doboare.

A început să mi se facă frică. În mod obișnuit, visele apar, apoi se șterg. Visul ăsta părea să se instaleze definitiv! Începeam să frecventez două lumi, la fel de stabile, la fel de fixate: aici, la Paris, lumea la lumina zilei în care mă loveam de aceleași mobile, mă ciocneam de aceiași oameni, în același oraș; iar acolo – dar unde oare, acolo?

— Lumea munților înalți de piatră, în care voiam să ucid un om. Dacă visele se repetă în miezul vieții trăite când ești treaz, cum să nu crezi că e vorba de o a doua viață pe care o trăiești? Oare ce poartă îmi deschisese mie somnul?

Răspunsul a zăbovit doi ani până să capete chipul unei femei.

Era o femeie vagă precum fumul țigării pe care o fuma; stătea în fundul cafenelei unde obișnuiam să-mi iau micul dejun, singură la masă, cu privirea pierdută în rotocoalele de fum care o înconjura. Îmi ronțaiam cornul fixându-

cu privirea, fără gânduri ascunse, doar așa, pentru că făcea parte dintre acele ființe la care te uiți fără să știi prea bine de ce te atrag.

Femeia se ridică și veni să se așeze în fata mea. Îmi luă cornul din mână și-l termină în locul meu. Era un gest atât de firesc, încât nu m-am împotrivit. Apoi căută țintă în ochii mei:

— Tu ești Svastika, zise ea. Ești unchiul.

Ești omul prin care s-a întâmplat totul, pietricica de care te împiedici la început de drum.

— Nu cred, am spus eu simplu. Eu sunt Simon.

— Nu, zise ea.

— Ba da, Simon, așa mă cheamă de treizeci și opt de ani.

— Nu știi nimic, mi-o tăie ea. Te cheamă Svastika. Străbați de veacuri munții din vise, încercând să-ți purifici sufletul. Ai vrea să te eliberezi de ură. Nu vei izbuti decât istorisind povestea aceluia cu care te-ai luptat, povestea lui Milarepa, cel mai mare dintre sihaștri. Când o vei fi istorisit de o sută de mii de ori, vei scăpa în fine de samsara, migrația ta în cerc și fără sfârșit.

Si se întoarse să se așeze la locul ei, izolându-se îndărătul unui zid albăstrui și tremurător de fum. Repeta întruna:

— De o sută de mii de ori, mă auzi, de o sută de mii de ori...

Evident, mi-am spus că era țicnită, dar reținusem cele două nume, Svastika și Milarepa, unchiul și nepotul, așa că am făcut cercetări să-i identific. Într-o bibliotecă am descoperit cântecele lui Milarepa, venerabilul și puterniculoghin. Și am pornit într-o călătorie spre Tibet pentru că voiam să merg acolo, sus, pe acoperișul lumii. Și am citit poemele pe care le-a transmis ucenicilor lui. Și am aflat, la treizeci și opt de ani, că mă numeam efectiv Svastika și că purtam acest nume de nouă veacuri.

Visele mele mi-au spus-o: am fost câine, furnică, rozătoare,omidă, cameleon și muscă de băligar. Până acum, am avut puține vieți omenești pentru a mă elibera povestind.

Am migrat destul de rău. Mult prea adesea șobolan sau șoarece; mult prea adesea mort într-o capcană sau în botul unei pisici. În trupul ăsta de acum, trebuie să mai îndrept ce se mai poate îndrepta. În seara asta, după socotelile mele și cele din vise, cred că mă apropii de cea de-a suta mia oară...

Să fie cumva povestirea cu numărul nouă sute nouăzeci și nouă de mii nouă sute nouăzeci și nouă? Să fie oare cea cu numărul o sută de mii?

Cu asemenea cifre, cum vreți să țineți o socoteală precisă?

Povestea mea începe în Tibet, în ținutul din inima țării dinspre miazănoapte.

Eram păstor.

Într-o zi, demonii s-au strecurat în trupul caprelor și iacilor mei; animalele asudau de fierbințeală, picioarele le tremurau, umblau amețite și mureau într-un răstimp de câteva zile, cu balele curgându-le. Boala lor m-a lăsat sărac lipit pământului.

Ducând doar câteva boccele din puținul rămas, am sosit acasă la vărul meu cu nevasta și fiii mei. Vărul ne-a primit foarte frumos la Kyagnatsa. În

casa lui creștea micul Milarepa, care a dat fuga înaintea noastră să ne întâmpine.

Îmi amintesc de primul lui zâmbet, în prag unde ținea ușa deschisă.

Copilul Milarepa s-a tulburat foarte tare când a aflat de nenorocirile noastre, ne-a plâns de milă, ne-a îmbrățișat, a vrut să-și dăruiască toate jucăriile fiilor mei. Iar când a descoperit că ne rămăsese, nevastei mele și mie, doar câte un singur strai pentru fiecare, doar o singură haină pe care n-o puteam spăla decât în zilele când era frumos, a jelit. Într-o singură clipă, mila lui m-a acoperit de păduchi și de zdrențe. Bunătatea lui mă înjosea. În suspinele lui din seara aceea, am descoperit că eram sărac.

În seara aceea, seara lacrimilor, am știut că-l voi urî în veci.

Am muncit din greu. Banii se puteau câștiga lesne în ținutul acela. În câțiva ani, am strâns o avere.

Milarepa avea șase ani când și-a pierdut tatăl. Vărul meu mi-l lăsase mie în grijă cu limbă de moarte, la fel ca pe sora lui mai mică și pe mama lui. Bunurile lor, iaci, cai, oi, vaci, capre, măgari, ogorul cu trei laturi și loturile, cât și tot ce se afla în pod, aur, argint, aramă, fier, turcoaze, țesături de mătase și hambarul cu grâne, totul mi-a fost încredințat mie în mod provizoriu, până ce Milarepa avea să ajungă la vârsta când va putea avea grijă de gospodărie.

Dinaintea trupului rece al vărului meu și în mijlocul bocetelor familiei lui, am hotărât că în vecii vecilor nu va mai zâmbi micul Milarepa așa cum îndrăznise să-mi zâmbească atunci, că niciodată nu va mai izbucni în lacrimi, lacrimi de simpatie, atât de blânde, lacrimi de bogătaș cuprins de milă.

L-am alungat din casa cea mare, i-am silit pe el, pe sora și pe mama lui, să muncească.

În câțiva ani, mama s-a trasformat într-o bătrână îndoită de șale, știrbă, cu părul ca iarba uscată, de culoarea cenușii. Sora trudea ca o slujnică murdară în casele altora. Cât despre Milarepa, acesta își pierduse culorile din obraji, slăbise; pletele lui, care altădată îi cădeau în bucle aurii pe umeri, erau acum pline de păduchi și de lindini. Dar creștea, se făcea băiat frumos.

Aștepta averea mea ca pe ceva ce i se cuvenea, ținea capul drept, credea în dreptate, îmi zicea unchiule și nici măcar nu mă trata ca pe un hoț. Îl uram.

Când a împlinit douăzeci de ani și a venit să-și ceară moștenirea cuvenită, a înțeles că nu i-o voi înapoia niciodată. M-a ocărât și s-a pus pe băut. Localnicii îl adunau beat de prin șanțuri, în zorii zilei. Ajunsese ca ultimul om. În sfârșit, cedase.

A părăsit până la urmă ținutul nostru.

A dispărut. Ca să fiu pe deplin mulțumit, mai aveam de așteptat ca sora lui să-și desfacă picioarele de-a binelea, lucru pe care-l făcea când și când, atunci când banii căpătați de pomană nu-i mai ajungeau.

Fiii mei s-au însurat. Casa mea era plină de nurori gravide și vesele. Avera mea sporea la fel cum le creștea lor pânțele.

Părea chiar că primăvara era mai verde și mai lungă. Nevastă-mea spunea că asta e fericirea.

Era în ziua nuntii. Îmi însuram fiul cel mai mic. Treizeci și cinci de meseni che- > fuiau în sala mare, când am ieșit afară cu nevasta ca să le dau porunci slugilor. Oare am făcut bine că am ieșit?

O slujnică a țâșnit afară din grajduri cuprinsă de spaimă.

— Stăpâne, stăpâne, strigă ea, au dispărut caii!

M-am năpustit într-acolo. Despărțiturile grajdului erau pline, dar, în locul cailor, am dat peste o grămadă de scorpioni, păianjeni, broaște râioase, șerpi și mormoloci. Totul te ducea cu gândul la magia neagră.

Am alergat să-mi înștiințez oaspeții.

Dar era deja prea târziu.

Armăsarii în rut și iepele în călduri năvăliseră în sala ospățului și, într-un vacarm de nechezaturi infernale, armăsarii săreau pe iepe, cu sudoarea curgându-le șiroaie, cu dinții acoperiți de spumă; și toți caii aceia ridicați în două picioare, scoțând sunete ciudate, nechezând, izbeau cu copitele în pereți și loveau stâlpii care susțineau casa.

N-a fost nevoie decât de o clipă pentru ca totul să se prăbușească, bârnele să se năruie, acoperișul să se surpe, iar în pocnetul oaselor zdrobite, în ultimele nechezaturi de rut și de disperare, un imens nor de praf s-a înălțat.

Apoi s-a lăsat tăcerea, o tăcere rece, solemnă, tăcerea ghețarilor uriași în miezul înghețat al iernii.

Treizeci și cinci de bărbați și de femei.

Printre care fiii și nurorile mele. Morți cu toții. Nevastă-mea și cu mine nu mai aveam nici măcar puterea să strigăm sau să bocim.

De ce nu muriserăm și noi?

Atunci și-a făcut apariția Podoabă Albă, țopăind de fericire peste ruine.

— Milarepa, fiule, fii binecuvântat! Ne-ai răzbunat pe toți. Îți mulțumesc că ai în vățat în toți acești ani lungi magia vrăjilor.

Nu mă căiesc că ți-am dat toate avuțiile mele ascunse ca să dobândești învățătura cea mai înaltă. Bravo, fiule, îți mulțumesc!

M-am sculat ca s-o omor. Dar sătenii s-au băgat la mijloc.

— Nu te atinge de ea, altfel o va răzbuna.

Toată lumea pierduse pe cineva apropiat în măcelul poruncit de departe de către Milarepa. În fiecare dimineață, se găsea câte unul care își propunea să-iucidă mama. În fiecare dimineață, ne venea tot mai greu să-l stăvilim pe cel furios. Atunci, Podoabă Albă a făcut să circule un răvaș despre care zicea că vine de la fiul ei Milarepa, dar al cărui autor, eram sigur, era chiar ea.

„Mamă, spunea răvașul, dacă oamenii din ținut continuă să-ți arate ură, trimite-mi în scris numele lor și pe acelea ale familiilor lor. Cu ajutorul vrăjilor, îmi va fi la fel de lesne să-iucid cum aș da un bobârnac unei fărâme de hrană. Am să-i distrug astfel până la a noua spiță.”

Sătenii au venit să-mi ceară să-i înapoiez mamei lui ogorul cu trei laturi și au avut grijă de atunci să-i zâmbească sau să se dea la o parte din calea ei.

Deși eram în vârstă, am început iar să adun avuție. Firește, nu mai aveam copii cărora să le-o las la moartea mea, dar nu mă gândeam la asta, prins cum eram să pun la loc ce pierdusem.

Vara era minunată. Bătrânii nu-și aminteau să mai fi avut vreodată o recoltă atât de îmbelșugată. Ne pregăteam s-o secerăm, când, deodată, se ivi un norișor. Micuț, nu mai mare decât trupușorul unei vrăbii.

Apoi Milarepa își făcu apariția, urcă pe stânca de deasupra văii și începu să arunce blesteme.

— Să crapi, Svastika, șarpe ce ești, pește ce ești, mușcă-ți coada și pieri otrăvit de propriul tău venin. Umflă-te! Plesnește!

Am nevoie de aer! De spațiu! Nu ești altceva decât bale de broască râioasă, scuipat de libelulă, bubă cu puroi, scârnăvie împuțită! Nu ești decât un rahat pe care l-ai făcut singur, un rahat cu chip de om, un rahat cu față de cur, un rahat care nu e bun de nimic, fără muște și fără viermi, un rahat fără rost, un rahat pe care eu îl trimit la dracu'!

li luă martori pe demoni, invocă toți sfinții, povesti câte bătai îndurase din partea mea și începu să plângă cu lacrimi de sânge.

Atunci, nori groși, niște nori imenși și nemaipomenit de negri, se adunară pe neașteptate deasupra văii. Începu să urle, iar norii se sparseră dintr-odată, de parcă ar fi fost înțepați de strigăt. Grindina se abătu peste ogoare, munții și roiră de torente, un vânt puternic amestecat cu ploaie smulse tot ce nu luau cu ele valurile. Se terminase cu recoltele, se terminase și cu oamenii, casele se năruiseră. Doar câțiva săteni, printre care nevasta mea și cu mine, izbutiră să-și afle refugiul în peșteri.

Acum câteva zile, mă aflam din nou în cafeneaua unde îmi iau de obicei micul dejun. O contemplam pe femeia cea vagă...

(A, da, cel care vorbește e Simon, nu Svastika, Simon, nouă veacuri mai târziu.

Acum m-am deprins să fiu mai multe persoane, Simon și Svastika, așa m-am deprins să trăiesc două vieți - cea care se desfășoară în jurul micii cafele negre de pe masa de marmură și aceea în care mă cufundă adâncul viselor mele. Acum spun „eu” pentru mai multe „euri”, asta mă face să mă simt ușor. Când nu eram decât eu, mi se părea că sunt greoi, prins în capcană, legat fedeleș, închis în acest „eu” ca într-o temniță.) așadar, o priveam pe femeia cea vagă în timp ce îi istoriseam povestea lui Milarepa unui vechi coleg de studii, vechi prieten despre care îmi amintesc că a fost bătrân de când îl știu, chiar și pe vremea când avea douăzeci de ani. Mi-a spus, între două fumuri trase din pipa-i sceptică:

— Tu crezi în magie?

Întrebarea îi părea fel de fel esențială ca picioarele și bazinul pentru mers. Am fost atât de mirat, încât nu i-am răspuns pe loc.

A continuat:

— Cred în furtuna cu grindină, dar nu cred că a declanșat-o un om prin incantațiile lui. Cred în prăbușirea casei, în nebunia care a pus stăpânire pe cai, dar nu cred în manipularea accidentului de către un magician. Tu ce părere ai?

— Eu? Cine, eu?

— Da, tu, Simon. Ție îți vorbesc!

— Dar eu n-am păreri, eu povestesc.

Mărturisesc că nu știam dacă răspunsul meu era idiot sau foarte profund. De altfel, cu cât înaintez în vârstă, cu atât se estompează granița între extrema prostie și marea inteligență. La fel ca acea dintre vis și realitate.

Vechiul meu prieten clipi, meditănd îndelung la fraza mea, pritocind-o parcă în străfundul pipei.

Apoi luă un chibrit și îl scapără scânteii, înălță chibritul în fata mea.

— Eu nu cred decât în știință. Fizica, chimia sunt de ajuns pentru a explica totul. Așa că spune-mi, de unde vine flacăra asta?

Era evident că mă lua peste picior.

Am apucat chibritul și am suflat peste flacăra.

— Uite, dacă tu îmi spui acum unde s-a dus flacăra, am să-ți spun și eu de unde vine.

Pământul își vindecă rănilor mai repede decât oamenii. Anii au trecut. Mi-am refăcut avutul, ferma, belșugul, dar fiii mei tot morți rămâneau. De îndată ce aveam o zi liberă, îmi luam bâta de ucigaș și porneam pe munte în căutarea lui Milarepa.

De la tinerețea cu dinți albi până la coama căruntă a bătrâneții, n-am făcut așadar altceva decât să-l urăsc pe Milarepa. Până ce...

Dar e prea devreme. Trebuie să istorisesc în ordinea convenită povestea lui Milarepa, altfel s-ar putea ca data asta să nu fie pusă la socoteală în datoria pe care o am.

A doua zi după vrăjile lui, Milarepa nu-și mai găsisse odihna. Noaptea somnul nu i se mai lipea de gene și imaginile se întorceau; da, se întorceau toate – chipurile schimonosite de durere, mâinile care se întindeau, mamele care-și căutau pruncii în valurile învântejite, se întorceau toate, vuietul apei care îneca plămâni, gândurile chinuitoare din ultimele clipe de agonie...

Milarepa își dădea seama că puterea nu-i slujise decât la rău, se simțea cuprins de scârbă fată de sine însuși.

Dori pacea așa cum setea te face să dorești apa. Se hotărî să se ducă până la Tchro-ua-lung, la marele Marpa Tălmăcitorul, despre care i se spusese că ar fi singurul în stare să-i vină în ajutor. Străbătând Valea Mestecenilor, socoti de cât timp avusese nevoie pentru a-și însuși formulele vrăjilor: doi ani; își spuse atunci că peste un răgaz asemănător, ar putea fără îndoială afla formulele care să aducă fericirea. Se simțea aproape fericit când trecu pragul porții care ducea la Marele Lama.

Marpa îl aștepta, căci, în timpul nopții trecute, avusese un vis care îi vestise venirea lui și care îi dezvăluisese că el și Milarepa erau în comuniune din cursul vieților lor anterioare. Il privi țintă pe cel sosit, cu ochii lui ca două de boabe de orz.

— Preamărite Lama, o, Mare Marpa.

Sunt un ucigaș neîndurător.

— Dacă ești ucigaș, nu veni să te învinuiești dinaintea mea. Păcătuiind, nu pe mine m-ai mâniat.

— Îți ofer trupul meu, cuvântul meu și inima mea, îți cer în schimb hrană, veșminte și învățătură. Binevoiește să mă înveți calea care duce în decursul unei singure vieți la marea desăvârșire.

Marpa își scutură veșmântul de praf, ca și cum îl supăra ceva. Apoi închise ochii pentru a da răspuns:

— Accept darul trupului tău, al cuvântului tău și al inimii tale. Dar nu-ți voi da î i hrană și vesminte odată cu învățătura. Sau îți dau hrană și vesminte, iar tu să cauți învățătura altuia, sau îți dau învățătură, iar tu să îți cauți altundeva hrana și vesminii î î î tele. Ori una, ori alta, alege!

— Aleg învățătura ta.

Marpa începu să-și scarpine cu furie cotul. Milarepa exclamă cu însuflețire:

— Am să-mi cerșesc hrana și vesmintele î > > în toată valea.

— Fie, zise Marpa, văzând că-i dă sângele în locul unde se scărpinase. Acum, ieși din templu și ia cu tine cartea de magie, mirosul ei face idolii să tușească.

Primirea pe care i-o făcuse Marele Lama fusese neprietenoasă. Soția lui, în schimb, se dovedi mult mai ospitalieră și îi oferi lui Milarepa un castronaș cu supă și îi arătă un ungher unde să doarmă.

Încă de a doua zi, începu să cerșească din înaltul până în adâncul văii.

Marpa se duse în sfârșit să-i facă o vizită tânărului său ucenic și îl întrebă ce crime făptuise. Milarepa îi povesti despre răzbunare, despre vrăjile făcute ca să aducă grindina și despre distrugere.

— Foarte bine, spuse atunci Marpa, ai să le folosești din nou pentru mine. Urcă-te pe vârful de colo și trimite grindina peste ținuturile abrog și Ling. Apoi pune la cale și un mic măcel al muntenilor care ocupă trecătoarea Lhobrag.

După ce isprăvi ce avusese de făcut, Milarepa se prosternă în fața lui Marpa și îi ceru formula prin care să devină bodhisattva și să atingă starea de beatitudine.

Marpa se făcu roșu de mânie și începu să grăiască scuișându-și parcă vorbele:

— Cum? În schimbul crimelor tale? Vrei formula binelui împotriva săvârșirii răului?

Dar n-ai o fărâmă de demnitate! Nu meriți nici măcar să mă aplec asupra sorții tale sau să-ți adresez cuvântul! Acum du-te și înapoiază recoltele ținuturilor abrog și Ling, apoi du-te să-i vindecii pe oamenii muntelui. Nu voi accepta să te văd mai înainte de a fi făcut toate astea.

Milarepa pricepu că trebuia să-și răscumpere fapta. Făcu tot ce îi stătu în putință ca să-și repare nelegiuirile și se întoarse ca să se înfățișeze la picioarele lui Marpa.

— Mare Lama, mă căiesc. Dă-mi învățătura ta.

Marpa începu să se frece pe ceafă. De cum îl vedea pe Milarepa, nu se putea împiedica să se scarpine.

— Mai târziu, mai târziu... Nu te simt copt. Răul e mai ușor de făptuit decât binele, răul e iute, îl săvârșești fără trudă, dar e ca un clei din care nu te desprinzi prea ușor. /

— Mare Lama, te implor.

— Clădește-mi un turn rotund!

— Cum ai spus?

— Am nevoie de un turn rotund. Clădește-mi un turn round.

Și atunci Milarepa, cerșind noaptea de-ale gurii, începu ziua să adune și să cioplească pietre, săpă temelii, trasă linii, clădi, înălță... Brațele și spinarea îi sângerau de trudă, dar turnul creștea. Când acesta fu aproape gata, Marpa veni să-l vadă.

— Ce faci aici?

— Isprăvesc turnul rotund, o, Mare Lama!

— Ai înnebunit? Eu nu ți-am cerut niciodată vreun turn rotund! Dărâmă-l imediat. Și pune la locul lor și pietrele și pământul!

— Dar... Mărite...

— Am zis!

Și Milarepa îi dădu ascultare. După ce dărâmă tot ce făcuse, după ce așeză la locul lor de început și pietrele, și pământul, se duse să se prosterneze dinaintea lui Marpa.

— Mare Lama, mă căiesc. Dă-mi învățătura ta.

— Fă-mi un turn în formă de semilună.

Fără să protesteze, Milarepa se așternu pe treabă. Măcar de data asta știa unde să caute pietre și pământ. Și Milarepa, umbla noaptea la cerșit după de-ale gurii și ziua începu să adune și să cioplească pietre, săpă temelii, trasă linii, clădi, înălță... Brațele și spinarea îi sângerau de trudă, dar turnul se ridica. Atunci când acesta fu aproape gata, Marpa veni să-l vadă.

— Ce faci aici?

— Clădesc turnul în formă de semilună, Mare Lama, acela pe care mi l-ai cerut.

— Cum aș fi putut eu să îți cer un lucru atât de lipsit de noimă? Dărâmă urâtenia asta imediat. Și pune la locul lor și pietrele și pământul!

— Dar... Mărite...

— Am zis!

Milarepa simți că-i vine să plângă, dar mâinile și spatele lui, zdrelite de blocurile de granit, îl făcură să plângă sânge în loc de lacrimi. Se supuse încă o dată, puse la loc și pământul, și pietrele.

Dimineața, Marpa intră în chilia lui și se uită la el zâmbind blajin.

— Am cugetat, Milarepa. Fă-mi un turn în trei muchii.

— Ești sigur că asta vrei, Mare Lama?

Marele Lama începu să se scarpine, de parcă Milarepa ar fi fost un purice sau un tăun, ceva neînsemnat și, cu toate astea, greu de îndurat.

— Am eu oare obiceiul să spun prostii?

Și Milarepa, umblând noaptea la cerșit după de-ale gurii, ziua începu să adune și să cioplească pietre, săpă temelii, trasă linii, clădi, înălță... Brațele și spinarea îi sângerau de trudă, dar turnul se ridica. Trupul lui era tot o rană.

Uneori, la căderea nopții, soția lui Lama venea pe furiș să-i aducă alifii, ca să-și ungă rănilor, și câte un castronaș cu supă.

Când Milarepa termină de înălțat turnul în trei muchii, se duse vesel să-i dea de veste Marelui Lama.

— Mare Lama, am isprăvit turnul în trei muchii. Dă-mi învățătura ta.

— Ce sminteală! Dă-râma construcția asta fără rost. Și pune la locul lor și pietrele, și pământul!

— Dar... Mărite...

— Am zis!

Marele Lama nici măcar nu-și ridică pleoapele vineții ca să se uite la Milarepa.

— Mă obosești, Milarepa, dacă ai ști cât mă obosești... Chiar nu pricepi nimic?

— Nu, Mare Lama, nu pricep nimic.

Văd doar că ai fi gata să ajuți pe oricine, să dai formula fericirii celui mai neînsemnat câine de pripas plin de purici care s-ar înfățișa dinaintea ta, numai mie nu.

Când auzi cuvântul „purici”, Marele Lama începu iar să se scarpine.

— Ești cumva beat?

Deschise ochii ațintindu-și-i asupra lui Milarepa. Pe dată, mâna lui dreaptă se agită și mai tare scărpinându-și coapsa stângă.

— Mi-e milă de tine. Clădește-mi un turn alb cu nouă caturi, cu vârful țuguiat și împodobit. Pe acesta nu-l vei mai dă-râma.

Când îl vei isprăvi, îți voi spune taina.

Iar Milarepa, cerșind noaptea de-ale gurii, începu ziua iar să adune și să cioplească pietre, săpă temelii, trasă linii, clădi, înălță... Brațele și spinarea îi sângerău de trudă, dar turnul creștea. I se păruse a înțelege că această nouă propunere a lui Lama cuprindea mai multe făgăduieli decât cele de dinainte.

Când în sfârșit, după mai multe luni, înălțase turnul alb cu nouă caturi și cu vârful țuguiat, veni să-și capete răsplata trudei.

Dar Lama se aruncă asupra lui, îl apucă de păr, îi trânti câteva palme zdravene și-l dădu cu capul de pereți. Fără să fi avut timp să se apere, Milarepa se pomeni plin de sânge, cu chipul învinețit, azvârlit pe jos, deasupra lui aținându-se un om care-i pândea amenințător cea mai ușoară mișcare a pleoapelor ca să-l ia din nou în primire.

— Ești un dobitoc, Milarepa, cel mai mare neghiob care s-a urcat vreodată până la această mănăstire! Tu chiar nu pricepi nimic? Crezi că poți cumpăra totul cu forța neroadă a mușchilor? și mai crezi cumva că un turn, fie el rotund, pătrat, în formă de semilună, octogonal sau cu nouă caturi, te poate aduce pe drumul înțelepciunii?

Dar ai capul mai tare decât orice piatră de pe drum!

Și, cuprins din nou de furie, se apucă iarăși să-l lovească. Călugării fură nevoiți să intervină pentru a-l scăpa pe Milarepa de loviturile Marelui Lama.

Soția lui Marpa veni noaptea să-l oblojească.

— Ciudat lucru, zise ea. De ce doar ție nu primește să-ți destăinuie formulele? Nu știu. Mie îmi spune totuși că tu ești fiul lui drag... Poate că vrea

să-i aduci daruri, ca oricine altcineva? Am să-ți dau câte ceva din ce am eu. Un bulgăre de unt, o oală mică din aramă și mai ales smaraldul ăsta, despre care mi s-a zis că e de mare preț.

Când, a doua zi, Milarepa își înfățișă darurile înfășurate într-o țesătură din mătase, Lama îl alungă lovindu-l cu piciorul.

— Toate aceste lucruri mi-au fost deja dăruite! Nu vreau să-mi dăruiești propriul meu avut în chip de plată! Dacă ai ceva să-mi dăruiești, trebuie să-l fi câștigat tu însuți.

— Mărite Marpa, eu am să plec. În loc de învățătură am căpătat doar insulte și lovituri, mi-am istovit puterile.

— Unde pleci? Când ai sosit aici, mi-ai dăruit pe dată trupul, cuvântul și inima ta.

Îmi aparții. Ți-aș putea tăia trupul, cuvântul și inima în sute de bucățele. Ești al meu prin legământ.

Și Milarepa rămase. Și își spuse că nicicând în această viață nu va putea ajunge la desăvârșirea lui Buddha.

Îmi place mult această parte a poveștii – în sfârșit, lui Svastika îi place mult. Dar și mie. Nu e nimic mai întristător decât ticăloșii care se convertesc și ajung la izbândă în bine la fel de ușor ca în rău. Campionii sfințeniei mă deprimă.

De fapt – zic de fapt, dar asta n-are nici o legătură – femeia cea vagă a dispărut într-o bună zi. Poate că s-a făcut nevăzută odată cu norul ei de fum... Nu am fost chiar așa de trist, dar m-am înfuriat când chelnerul a pretins că nu existase niciodată vreo-femeie-vagă-pierdută-într-un-nor-de-fum-de-țigară pe bancheta din fundul sălii! Asta nu mi-a căzut prea bine, pentru că eu credeam că memoria și simțul de observație fac parte din caracteristicile profesionale ale unui chelner bun. Cât despre vechiul meu prieten cu pipa lui sceptică, și el a pretins că femeia aceea nu existase niciodată.

— Era o iluzie! Era evident o iluzie.

— Fără îndoială, i-am răspuns eu. Inșă deosebirea dintre tine și mine e că eu văd iluziile.

Milarepa, retras în chilia lui, convins de propria-i neputință, cugeta:

Pe vremea când săvârșeam răul, aveam de-ale gurii și daruri de oferit. Acum, când am ajuns să-mi practic religia, nu mai am nimic al meu. De-aș avea măcar jumătate din aurul pe care l-am dat ca să fac rău, aș începe inițierea și învățătura secretă. Religia le e interzisă celor săraci.

Nemaicrezând în făgăduielile lui Lama, se hotărî să-și pună capăt zilelor. Pregăti un castronaș cu otravă.

Deoarece în trupul ăsta de acum, trupul lui Milarepa, nu voi obține niciodată învățătura, deoarece nu reușesc altceva decât să fac greșeli peste greșeli, o să mă omor.

Trag nădejde să renasc în lumea de dincolo într-un trup demn de a fi călugăr.

Soția lui Lama îl opri.

— Atenție, Milarepa. Nu există greșeală mai mare decât să-ți tai singur firul vieții.

Cu o asemenea karma, n-ai s-o mai scoți niciodată la capăt și ai să sfârșești în chip de purice sau de muscă.

Atunci când Lama află că Milarepa, abătut, nu avea curajul să moară, dar nu mai avea nici dorința să trăiască, zâmbi și ceru să-i fie înfățișat. Pentru întâia oară se uită la el fără să se mai strâmbe sau să se scarpine și îi spuse blând:

— Deocamdată, totul s-a petrecut cum se cuvine. Nu putea fi altfel. Nu există prefăcătorie în niciunul din noi. L-am pus doar la încercare pe vechiul magician care erai ca să te purifici de păcate. Nu mi-a fost ușor să fiu atât de aspru; dacă m-aș fi lăsat curpins de milă, ca soția mea, te-aș fi învăluit într-o îngăduință sinceră, dar stearpă; mila nu îngăduie nimănui să se îndrepte.

Fiecare turn construit de tine a fost un mare act de credință. N-ai dat niciodată greș.

Acum te primesc și îți voi da învățătura mea. O să ne închidem în meditație și o să gustăm fericirea.

Mi-a tăiat părul. Aveam în sfârșit dreptul să umblu cu creștetul neted și cu capul rotund care exprimă simplitatea și renunțarea.

— Milarepa, adevăratul tău nume mi-a fost revelat de maestrul meu Naropa, în visul pe care l-am avut înainte de sosirea ta.

M-a numit Mila Strălucire de Diamant.

M-a legat prin jurământul de novice și mi-a poruncit ca, dincolo de suferințele mele, să mă oblig să-i ajut pe ceilalți, apoi, mai târziu, după moartea mea, să revin pe pământ de câte ori va trebui spre a-mi continua sarcina. Voia să facă din mine un adevărat bodhisattva.

Scuzați-mă, mă tem că am spus „eu”...

Am spus într-adevăr „eu”, nu e așa? Am spus „eu, Milarepa”?

Da, sunt sigur că așa am spus...

Ciudat, există întotdeauna un moment al povestirii în care încep să spun „eu” pentru Milarepa. „Eu, Milarepa”... Nu, ce glumă! Ne lăsăm mereu contaminați de poveștile pe care le spunem. Tot călătorind între Simon și Svastika, între Svastika și Milarepa, uit ce nume am, îmi uit identitatea, rătăcesc sacul ăsta de deprinderi și reflexe care poartă numele de „eu”. Călătoresc mai ușor.

Asta are vreo importanță?

În sfârșit, dacă o iau de la capăt, corecți voi.

Marele Lama Marpa pregăti de-ale gurii și-1 duse pe Milarepa în vechiul bârlog al tigrilor, în scobitura povârnișului dinspre miazăzi. Umplu cu ulei o lampă de pus pe altar, o aprinse, apoi o așeză pe creștetul ucenicului său.

— Cugetă zi și noapte, fără să te ridici.

Dacă te-ai mișca vreodată, ai stinge lampa și ai rămâne în beznă.

— Mi-ar rămâne lumina zilei.

— Nu ți-ar rămâne nimic, pentru că am să zidesc deschizătura.

Și Marpa închise chiar el ieșirea din grotă cu cărămizi și cu mortar.

Am cugetat astfel, zi și noapte; fără să mă clintesc; nu mai țineam socoteala ceasurilor și nici a săptămânilor, spiritul meu se adâncea în meditație, timpul nu mai exista pentru mine. Descopeream că nu eram singur

când eram foarte singur; singurătatea mi se umplea cu demoni, porniri, amintiri, dorințe; mișunau de peste tot; aveam poftă să mă mișc, să mă ridic, să plec, să fug din mine însumi; eram un rege aflat mereu în luptă cu răzmerițele și răzvrătirile, un rege slab, amenințat. Uneori, mă cuprindea pacea, o lumină tăcută ca a zorilor în bezna mea.

Deodată, glasul iubitului Lama mi-a grăit prin zid:

— Sparge zidul, fiule. Distruge poarta chiliei și vino să te odihnești lângă mine. Ai petrecut unsprezece luni fără să-ți lași locul să se răcească.

M-am ridicat anevoie și am început să desprind cărămizile. Dar m-am oprit: dacă Lama avea să-și schimbe iarăși părerea?

— Te aștept fiule, te aștept, repetă Marpa.

— Nu vii? Șopti și soția lui.

Am spart zidul și am dat din nou de căldura soarelui. Marele Lama părea fericit să mă revadă.

— Ei, ce te-am învățat în cursul acestor unsprezece luni?

Într-adevăr, ce mă învățase oare? Ce reținusem, în cursul acestor unsprezece luni, din învățătura Marelui Lama absent?

Înțelesesem că repetarea formulelor nu înseamnă nimic; doar strădania dă roade.

Pricepusem că binele cere mai multă voință decât răul. Mai pricepusem de asemenea că trupul meu e o corabie fragilă: dacă îl împovărez cu crime, se scufundă; dacă îl ușurez practicând detașarea, mărinimia, uitarea de sine, mă duce la țintă. Mai înțelesesem că înainte eu nu eram om, ci doar o ființă cu două picioare, ușor păroasă și înzestrată cu limbaj articulat; umanitatea îmi apărea abia la capătul drumului. Era departe, era o țintă. Voi izbuti oare să devin vreodată om?

Mi-am continuat ucenicia pe lângă Marpa.

Dar într-o noapte, un vis m-a trimis îndărăt în ținutul copilăriei mele, și, când am ieșit din vis, perna mi-era udă de lacrimi, iar eu eram cuprins de dorința nestăvilită de a o revedea pe mama, de a-mi revedea sora și casa părintească. I-am vestit Marelui Lama că trebuie să mă întorc la Kyagnatsa.

Pentru prima oară, Marpa a început să plângă:

— Dacă pleci, Mila, eu nu te voi mai vedea niciodată.

— Ba da, Mărite, vreau doar s-o găsesc pe mama. Apoi, mă voi întoarce la mănăstire.

— Știi prea bine că nu te vei reîntoarce.

Mai rămâi câteva zile, ca să-ți destăinui ultimele taine. Apoi vei pleca să-ți împlinești soarta.

Și Marele Lama îmi destăinui ultima sa învățătură. Am crezut c-o înțeleg, dar viața mea de mai apoi mi-a arătat că nu prinsesem decât zarva, cuvintele; doar memoria o reținuse, nu și trupul, nu și sufletul meu.

În cea din urmă zi, în curte, în mijlocul tuturor ucenicilor ghemuiți pe jos, Marpa a făcut să se ivească niște forme: clopotul diamant, Roata Dharme, lotusul, paloșul și cele șapte curcubeie... Am înțeles atunci că Lama atinsese natura unui Buddha, unui iluminat. M-a cuprins o nesfârșită bucurie.

— Vino diseară să dormi alături de mine, mi-a spus Marpa.

Și am petrecut noaptea alături de învățătorul meu.

Dimineața, soția lui intră în încăpere, tânguindu-se. El o primi aspru, de parcă nu înțelegea rostul lacrimilor ei.

— Milarepa ne părăsește, dar ăsta nu e motiv de plâns. Ceea ce te poate face să plângi e gândul că toate făpturile pot deveni Buddha, dar că ele nu știu acest lucru și mor în durere, fără ideal. Dacă pentru asta plângi, atunci trebuie să plângi întruna, zi și noapte.

— Nu suport să văd că fiul ne părăsește în viață fiind.

Și se porni să plângă și mai abitir. Am început și eu să plâng în hohote. Până și Lama avea ochii umezi, dar zâmbea, luminat parcă de bucurie.

— Nu fi atât de aspru ca mine cu viitorii tăi ucenici. Nimeni nu ar îndura ceea ce ai îndurat tu.

Acestea au fost ultimele sale cuvinte.

După cum o cere tradiția, înainte de a-l părăsi, mi-am pus capul sub piciorul lui, apoi m-am îndepărtat.

Am mers timp de mai multe săptămâni cerșindu-mi hrana și am ajuns în valea Kyagnatsa. Din trecătoare, mi-am văzut jos, în vale, casa cu cele patru coloane și opt bârne, plină de crăpături ca urechile unui măgar bătrân; ploaia picura înăuntru; ogorul meu în trei laturi era năpădit de buruieni.

Mă îmboldea dorința să alerg într-acolo. Dar inima îmi bătea prea tare. Mă temeam să n-o sfâșie bucuria sau tristețea.

Am adăstat.

Când soarele s-a făcut roșu, m-am hotărât să cobor.

Am intrat în casă.

Ploaie și țărână căzuseră peste cărțile sfinte. Păsările îngropaseră câteva tomuri sub găinațul lor; în celelalte, își făcuseră culcuș șobolanii. M-am apropiat de vatră.

Acolo, în cenușa amestecată cu pământ, creșteau și se cățarau niște plante; alături se afla o grămăjoară de oseminte albite și fragile. Am înțeles că erau. Oasele mamei mele.

Gândindu-mă la ea, mi-am pierdut cunoștința.

A dori prea multe îți tulbură sufletul.

Doriseam prea mult s-o văd. Setea aceea mă chinase săptămâni în șir. „O minte care ar ști să-și afle mulțumirea, să-și limiteze dorința de a întâlni, mintea aceea ar fi a unui învățător.” Vorbele lui Lama îmi răsunau în urechi. Aveam nevoie de ele.

„Nimic nu e veșnic, nimic nu e real.” Ce aveam în jurul meu? Doar ruine. Și oseminte. Ceea ce fusese nu mai era. Fusesem fiul mamei mele și nu mai eram. Casa asta fusese casa mea și acum nu mai era. Oamenii și stâncile dispar la fel de ușor ca norii și ca vântul. Întâlnirea noastră, întâlnirea dintre mama și mine, totul fusese o amăgire. Despărțirea noastră, o altă amăgire.

Am rămas în contemplație și am văzut limpede că tatăl meu și mama mea erau eliberați de durerea transmigrației sufletelor.

Șapte zile s-au scurs până să ies din meditație. Mi-am adunat cărțile într-o boccea.

Oasele mamei le-am luat cu mine înfășurate în poalele veșmântului. De îndată ce m-am ridicat în picioare, suferința m-a doborât iarăși; eram copleșit de durere, mă clătinam. Am priceput că eram departe de Buddha.

Țineam prea mult la lucruri.

Nu renunțasem la nimic.

Trebuia de acum să mă retrag în pustie.

Milarepa se duse într-o peșteră ca să mediteze. Pe atunci am dat de urma lui. Vorbesc despre mine, Svastika, unchiul.

Mă dusesem să cercetez dacă păstorii noștri aveau grijă cum se cuvine de pășuni.

Tocmai îmi făceam socotelile în cort, când un cerșetor își vârî capul pletos înăuntru.

— Faceți-vă milă și pomană cu un pustnic.

Am să mă rog pentru voi.

L-am recunoscut pe dată.

— Neisprăvitule, șterge-o de aici! Cum de cutezi să mi te mai înfățișezi după tot răul pe care l-ai făcut aici?

Începu să se apere pretinzând că noi, unchiul și mătușa lui, eram cei care i-am furat avutul, lăsându-l sărac lipit și împingându-l la rău. L-am alungat cu bâta, apoi am asmuțit câinii asupra lui.

M-am năpustit în sat ca să-i povestesc totul nevestei mele. Nici nu terminasem bine, că l-am și auzit pe Milarepa bătând la usa noastră.

— Nu te clinti, i-am spus nevestei, am să mă descotorosesc eu de el.

Am coborât luându-mi arcul și săgețile.

Am pus să se deschidă poarta cea mare și l-am ochit.

— Unchiule, voiam să-ți dau ogorul meu în folosință pentru un pumn de făină și ceva mirodenii.

În jurul meu se auziră șoapte: fiecare găsea că propunerea era cu adevărat nobilă și dreaptă, fiecare credea că trebuia să cad la învoială. Numai că eu nu sufeream să gândească alții în locul meu. Mi s-au umflat venele de mânie. Am început să spumeg de furie. Inima mi-a cedat.

Abia de-mi amintesc ultimele luni, cele din urmă luni petrecute în trupul lui Svastika. Eram foarte bolnav, neînstare să mă țin pe picioare; eram, după cum ziceau ei cu delicatețe, foarte slăbit... Dacă măcar ar fi avut dreptate! Slăbit... Exitau totuși două lucruri înlăuntru care nu slăbeau deloc: ura pentru Milarepa și teama de moarte.

Milarepa se retrăsese dincolo de orice ținut locuit, într-o peșteră din piatră albă.

Așezat pe o mică rogojină aspră, stătea în contemplație, cu picioarele legate cu o funie folosită de cei ce meditează și nu se mai hrănea decât cu urzici. Trupul i se scobi precum un schelet și căpătă culoarea urzicii; până și părul de pe trup i se făcu verde, de parcă ar fi fost un cadavru. Nu avea alt veșmânt decât o fâșie de pânză găurită petrecută peste mijloc: se împutinase de nu mai rămăsese aproape nimic, astfel că i se spunea omul de bumbac. Faima de mare sfânt eremit îi înconjura sihăstria. Ucenicii se înghesuiau să-l

vadă. Tot ce auzeam despre el îmi făcea mai rău decât o sută de mii de împunsături de lance.

Restul zilelor sau nopților mele – căci nu le mai deslușeam – era tulburat de frica de moarte. De fapt, nu moartea mă neliniștea, o, nu, ci frica de a pierde tot ce agonisiseam într-o viață de om, turcoazele, vasele de preț, mătășurile, atlazurile, aurul, cerealele, pământurile, păhăruțul meu de tchang.

Toate astea aveau să încapă pe alte mâini, mâini nepricepute, nevolnice, odioase, mâini care nu le meritaseră. Moartea era un furt. Adesea, în toiul nopții, mă ridicam în așternut și urlam: „Hoțul! Prindeți hoțul!” Cei din jur socoteau că mă adresam lui Milarepa, dar eu după moarte strigam, moartea care aștepta să mă jefuiască, liniștită, sigură de ea, de neocolit, hoața aia cu chipul ascuns, care pătrunsese de multă vreme în casa vieții mele și care, vicleană, își aștepta ceasul. În preajma patului meu, pitulată în odaie, mă sfida, făcea să mă treacă toate sudorile, mă arunca din suferință în durere, mă deșteptam fără să mai lipesc geană de geană, încet, sigur, pentru că ea știa că avea să pună gheara pe toate, pe trupul meu, pe timpul meu, pe veșmintele mele, pe avuțiile mele. Prindeți hoțul!

Cu cât mă temeam mai tare de moarte, cu atât îl uram mai mult pe Milarepa. Gândul la moarte și cel la Milarepa se legau.

Omul de bumbac știuse să se desprindă de toate, de tot ce eu nu voiam să părăsesc.

Cu siguranță că apărea tare nenorocit în ochii celor bogați, urât în ochii fetelor, slab în ochii celor puternici, dar eu știam că așa cum era el, cu oasele împungându-i pielea precum ceara la culoare, era profund fericit, el, omul de bumbac care nu ținea la nimic, nici măcar la zdreanță care i-ar fi putut ascunde sexul – căci se povestea că umbla complet gol. Verde și gol.

Verde și gol... așa voi fi în mormânt. Și cu toate astea, știam că viu cu adevărat era Milarepa, iar eu aveam să fiu mortul.

Nu ți se poate dăruia ceva mai crud decât o luciditate care ia forma urii. În cele din urmă ceasuri pe care le-am petrecut în ținuturile Tibetului, în așternutul durerii mele, întrezăream în sfârșit înțelepciunea.

Ea căpăta forma aceluia pe care-l uram din toată ființa mea, împotriva căruia mă înverșunaseam toată viața.

Mi-amintesc încă de ultima mea suflare: nu era șoapta părerii de rău, nu, era urletul urii.

Unchiul Svastika moare. De veacuri rătăcește din trup în trup și a sfârșit prin a se instala în mine, Simon, ciocnind într-o noapte la ușa viselor mele. În fine, când spun „a sfârșit”, este, nu-i așa, din pricină că trag nădejde că mă apropii, eu, Simon-Svastika, de cea de-a suta mia oară... Căci, după socotelile mele... În sfârșit, o să vedem...

Ceea ce unchiul Svastika n-a știut niciodată, e că mătușa, de îndată ce trupul bărbatului ei s-a răcit, a pus ceva merinde pe spinarea unui iac și s-a dus la stânca cea albă unde-și avea sălașul nepotul ei.

Milarepa ședea cufundat în meditație alături de sora lui care venise până la urmă să i se alăture, după ce o viață întregă fusese prostituată. Mătușa nu cutează să treacă puntea ce ducea la intrarea în peșteră.

— Milarepa, sunt cuprinsă de căință.

Unchiul tău a murit în chinuri îngrozitoare. Am înțeles că toată viața noastră am umblat pe un drum greșit. Milarepa, poți să mă ajuți? Cred că am nevoie de tine.

Sora se ridică atunci și îi aruncă mătușii vorbe de ocară. Se întoarce cât mai în urmă în trecut și spuse că toată nefericirea familiei ei venea de la unchiul și de la mătușa.

— Care nefericire? Întrebă Milarepa. Eu sunt fericit cum nu am mai fost niciodată.

Am învățat să mă îndepărtez de mine însumi, să simt deșertăciunea lucrurilor și să mă rog pentru soarta celorlalte făpturi.

— Milarepa, reluă sora, din pricina lor am fost noi despărțiți, din pricina lor a murit mama, din pricina lor am cerșit noi toată viața.

— Nu văd nimic umilitor în cerșit.

— Milarepa, imploră mătușa, îți cer iertare.

— Treci puntea.

— Nu, nu mă învoiesc, strigă sora. Să se întoarcă la ea acasă!

— Hai, n-o asculta pe sora mea și treci puntea.

— N-am s-o primesc pe mătușa!

— Surioară, cei ce sunt plini de dorințe și de pizmă nu pot face nimic pentru ceilalți. Și nu fac nimic folositor nici pentru ci înșiși. E ca și cum un om luat la vale de un torent ar vrea să-i salveze pe ceilalți.

Vino, mătușă, te așteptăm.

— Mulțumesc, nepoate.

— Eu nu sunt nepotul tău. Am fost, dar nu mai sunt. Micul Milarepa e departe, a rămas hăt în urmă, într-un trecut de carne și de sânge care nu mă mai privește. Nu mai am familie născută din sămânță bărbătească, singura mea familie e omenirea.

I-am dat lecții privitoare la legea cauzelor și efectelor. Mătușa mea s-a convertit cu inima și cuvântul, a devenit o pustnică, ocupându-se de propria ei mântuire prin practicarea religiei și prin meditația asupra formulelor.

Făceam progrese.

Ziua îmi schimbam trupul după voie, luând nenumăratele forme pe care mi le oferea închipuirea, zburam prin spațiu.

Noaptea, în vise, puteam încă și mai bine explora universul, cercetând toate stâncile, toate pădurile și întreg văzduhul, luând toate înfățișările animale, vegetale sau minerale, trecând de la apă la flacăra, de la un nor la un biet chițcan.

Insă mă îndoiam că sunt folositor. Am vrut să mă duc la Techu-bar-la, potrivit prezicerii lui Marpa. Am părăsit stânca albă luând cu mine oala în care-mi fierbeam urzicile. Dar, slăbit de privațiuni, piciorul meu acoperit de gunoaie a alunecat pe prag și am căzut. Toarta oalei s-a spart. Oala s-a rostogolit de-a lungul pantei. Am alergat s-o opresc. S-a sfărâmat de o

pietricică. Din oala sfărâmată a sărit doar o grămăjoară verde având forma oalei: era ce se adunase de pe urma urzicilor.

Am privit îndelung grămăjoara vezuie.

Avusesem o oală și-n aceeași clipă n-o mai aveam. Nu mai rămâneau de pe urma ei decât bruma iluzorie de ierburi putrezite. Nimic nu e veșnic pe lumea totul poartă pecetea vremelniceii.

Am început să plâng în hohote. Credeam că mă detașasem de toate lucrurile, dar iată că oala aceea, atât de neînsemnată, era pentru mine o avuție; oala aceea, atât de râvnită, devenise pentru mine un stăpân; iar în clipa în care se sfărâmasă, își mai asigurase încă o dată dominația asupra mea, din moment ce pusese stăpânire pe emoțiile mele. Ea îmi aparținea, dar eu îi aparțineam încă și mai mult.

Acum, că sfărâmasem oala de lut, ce aveam să fac cu grămăjoara de urzici care luase forma vasului?

Am pășit peste ea.

Montmartre e frumos în seara asta.

Parisul e un decor. Tibetul, un alt decor.

Vântul ar trebui să umfle mai des pânzele decorurilor ca să freamăte printre ele adierea neantului. Îndărățul imaginii se înfioară vidul. Dacă am putea prinde ascunzișurile cele mai tainice, bezna culiselor la nesfârșit... Nimic nu mai are importanță când știi că totul nu e decât amăgire.

Neantul...

Milarepa îi învăță pe oameni înțelepciunea pornind de la neant, de la nimicnicie.

— Să cugetăm la ridicolul condiției umane, să ne dăm seama de adâncă noastră nefericire, s-o luăm în derâdere și să ne înduioșăm. Mila înlătură deosebirea dintre sine și ceilalți; mila te face mărinimos. Cel ce este mărinimos mă va găsi. Iar cel care mă va fi găsit, acela va fi Buddha.

Cu anii, Milarepa ajunsese să nu mai vorbească, doar cânta.

— Trebuie să vă amuțiți eul. Renunțarea dă roade bogate.

Cânta, cânta mereu, nu contenea să cânte. Alcătui astfel o sută de mii de cântece.

— Cred că am dat uitării totul. Izolându-mă în grotele mele cocoțate sus pe munte, am dat uitării lumea comună a simțurilor, părerea fraților și a vecinilor mei.

Pierzându-mi știința, am dat uitării amăgirile ignoranței. Cântând doar cânturi de iubire, am dat uitării disputele. Străduindu-mă să învăț blândețea, am dat uitării de-

) T 7 osebirea dintre mine și ceilalți.

Se apleca spre Retchung-Pa, discipolul preferat, și îi spunea:

— Îmbătrânesc, Retchung, trupul ăsta crapă. Curând am să-ți arăt semnele viitoarei mele migrări, am să-ți arăt semnele bătrâneții și ale morții.

)

Si așa făcu.

Milarepa ajunsese bătrân. Era de-acum pregătit să moară, așa cum fructul copt e pregătit să cadă.

Într-o zi, se hotărî s-o facă.

11 găsiră rece, țeapăn. Il crezură mort.

Discipolii înălțară rugul, îl întinseră deasupra și apropiară flacăra. Dar focul nu voia să se aprindă. Încercară de zece ori, de douăzeci de ori, dar lemnul rezista precum apa.

Căci trebuia ca discipolul preferat, fiul lui, să fie acolo. Când Retchung sosi, Milarepa îi zâmbi și îl îmbrățișă.

— Voiam să mă vezi murind. Nu puteam să plec decât fiind sigur că mi-am semănat toate semințele.

Se întoarse spre discipoli.

— Sub semnul adevărului cel de pe urmă, nu există spirit în meditație, nici obiect al meditației, nu există înțelepciune absolută, nu există trupul lui Buddha. Nirvana nu există, toate acestea nu sunt decât vorbe, un fel de a spune.

Spuse acestea și rămase nemișcat.

Astfel, ajuns la vârsta de optzeci și patru de ani, în a paisprezecea zi a ultimei luni din iarna lepurelui de lemn, sub a opta constelație lunară, la răsăritul soarelui, în anul 1115 din calendarul nostru, Maestrul Mila Strălucire de Diamant, Vajra cel Zâmbitor, arată semnele morții.

Să pleci din vid. Să te întorci la vid.

Să fie oare seara asta a suta mia oară?

Să fie ultima oară când Svastika va fi povestit despre destinul nepotului său căruia nu a știut să-i fie frate?

De fiecare dată, îmi dau seama că sunt mai puțin nerăbdător să ajung la capătul povestirii. De fiecare dată, mi-e tot mai teamă.

Să fie cu adevărat ultima oară?

Astăzi va fi oare ultima mea zi?

Profeția spune că n-o voi ști decât atunci când se va fi lăsat bezna...

Beznă.

SFÂRȘIT